

**BIB
LIO
DRA
AMA**

Kuva: Ofjdt25gt87 / Pixabay

BIBLIODRAAMAN YSTÄVÄT

**SUOMEN BIBLIODRAAMAYHDISTYKSEN
JÄSENLEHTI 1–2/2023**

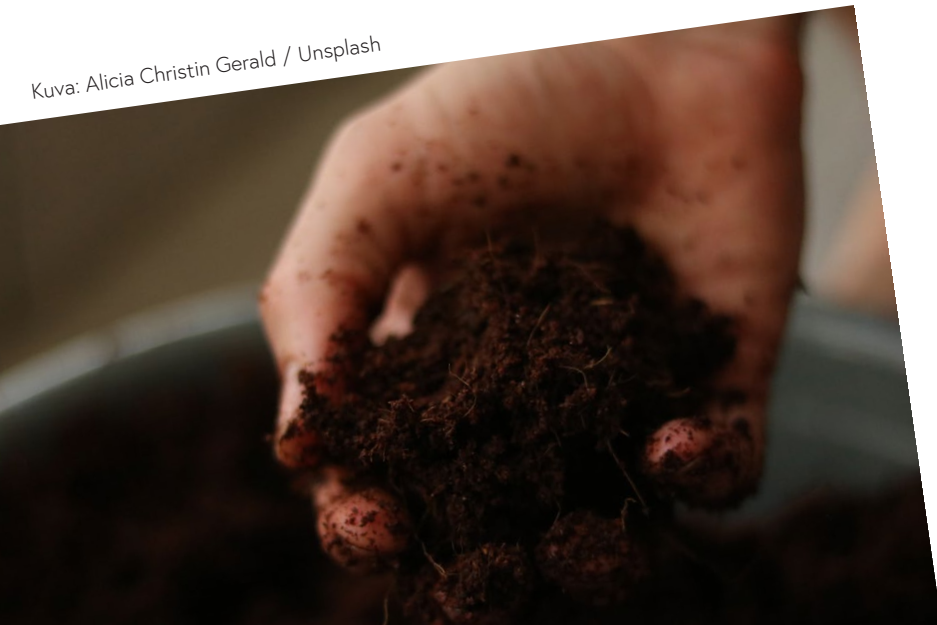
Sisälllys

Kuva: StockSnap / Pixabay

- 3 Tervetuloa!
- 4 Bibliodraaman vaiheita Suomessa ennen yhdistyksen perustamista
- 7 Puheenjohtajan palsta: Keväisiä uutisia
- 8 Ordförändens spalt: Vårliga nyheter
- 9 Tukena toisilleen – eksegeetin ja bibliodraamaohjaajan yhteistyö
- 14 Bibliodraama ja raamatuntutkimus tukevat ja tarvitsevat toisiaan
- 24 Onnittelemme valmistuneita
- 25 Lainattuja lauseita piispalta, pioneerilta ja taloustieteilijältä
- 26 Vaella kanssamme – neljä näköalaa Exodukseen
- 33 Uusi hallitus on muodostettu
- 34 Tulevia bibliodraamatapahtumia
- 36 Yhteystiedot

Kuva: Alicia Christin Gerald / Unsplash

Tervetuloa!

Hyvä kollega, tässä on uusi Bibliodraaman ystävät -lehti sinua varten valmiina. Toivottavasti viihdyt sen parissa.

Aluksi **Matti-Pekka Virtaniemi** kertoo bibliodraamaliikkeen juurista Suomessa: eräässä psykodraamaryhmässä virisi idea opintomatkasta Saksaan, ja jo kohta sen jälkeen Suomessakin toteutettiin ryhmiä ja koulutusta.

Virtaniemen kirjoitus on erinomainen peili lehden muille jutuille ja kaikelle bibliodraamalle Suomessa tänään. Ja sinä, ystävä, kuulut samaan kuvaan ja jutun juoneen.

Virtaniemi viittaa bibliodraaman ja eksegeetiikan suhteeseen. Se oli jo alussa tärkeä. Tässä lehdessä aiheesta jatkaa **Leena Väyrynen-Si** haastattelemalla **Aino-Kaarina Mäkisaloa** ja **Mika Aspista**. Samaa teemaa täydentää, syventää ja rikastaa **Nina Nikki**.

Loppupuolella saat neljä mielenkiintoista näköalaa yhteen bibliodraamaprosessiin. Ohjaaja-kouluttajien havaintojen lisäksi pääset bibliodraamavaellukselle Leena Väyrynen-Sin, **Liisi Kärkkäisen** ja **Anne Blomqvistin** kanssa. On upeaa, että bibliodraamaa voi tarkastella monin erilaisin tekstityypein ja näkökulmin. Iloinen kiitos koko lehden kaikille kirjoittajille!

Eksegeetiikan ohella bibliodraamalla on ilmeinen suhde psyko- ja sosiodraamaan. Se näkyy menetelmässä itsessään, osallistujien kokemuksissa, ohjaajien työssä, uusien ohjaajien kouluttamisessa ja bibliodraamaliikkeen historiassa Suomessa. Kenties tätäkin ulottuvuutta voisi luodata ja jäsentää lisää jossakin tulevassa lehdessä.

Entä millaisia juttuja sinä haluaisit lukea jatkossa? Millaiset teemat ja kirjoitukset olisivat hyödyksi sinulle ja ohjaustyöllesi? Ota yhteyttä yhdistyksen hallitukseen ja kerro toiveistasi! Myös palaute tästä lehdestä on tervetullutta.

Olet tervetullut myös kirjoittajaksi tuleviin numeroihin! Voit kirjoittaa juuri siitä, mikä sinua innostaa tai pohdituttaa bibliodraamassa. Yhdessä olemme iloksi ja tueksi toisillemme.

Lehden selaamisen helpottamiseksi olen piirtänyt marginaaleihin väriraitoja yhdistämään pitkiä kirjoituksia ja juttukokonaisuuksia. Tallenna lehti käyttöösi, sillä juttujen anti on runsas. Uumoilen, että ammennettavaa riittää useisiin lukuhetkiin.

Mika Lahtinen

lehden taittaja ja toimitussihteeri

Kuva: Alex Lvrs / Unsplash

Bibliodraaman vaiheita Suomessa ennen yhdistyksen perustamista

Matti-Pekka Virtaniemi

Loka-marraskuun vaihteessa 1985 joukko psykodraaman jäsenkokemusryhmän opiskelijoita oli ulkona tauolla. Yllättäen yksi ryhmän jäsenistä alkoi puhua, että Saksassa Bad Segebergissä sijaitsevassa evankelisessa akatemiassa järjestetään 17.–21.2.1986 bibliodraaman kansainvälinen seminaari, johon kutsutaan osanottajia erityisesti Pohjoismaista. Aavisteltiin, että työskentelyssä käytetään psyko- ja sosiodraaman menetelmiä eläytymällä Raamatun henkilöiden rooleihin.

Evankelinen akatemia Bad Segebergissä

Kuva: Olaf Gerald (CC BY-SA 3.0)

Lopulta kuusi meistä päätti osallistua seminaariin. Lähtöpäätöstä helpottivat myönteiset viestit kokemuksista, joita oli saatu kyseisen evankelisen akatemian vuosittain järjestämistä viisipäiväisistä pastoraalipsykologisista seminaareista. Niitä oli pidetty vuodesta 1972 lähtien.

Olennaista oli, että seminaarissa aihetta käsiteltiin muutamien teoreettisten luentojen lisäksi pienryhmissä 6–8 istunnon aikana – henkilökohtaisen tai ammatillisen kokemuksen pohjalta. Tällaista käytännöllistä bibliodraaman opiskelua odotettiin, ja odotukset toteutuivat.

Bibliodraamaryhmät ja -kurssit alkavat Suomessa

Bad Segebergin seminaarin kokemukset olivat siinä määrin innostavia, että heti samana keväänä osa seminaarin kävijöistä päätti koota ryhmän kokeilemaan ja harjoittelemaan. Ryhmän kokoontumispaikkana oli Seurakuntaopisto Järvenpäässä.

Jo seuraavana syksynä (1986) **Sirkku Aitolehti** ja **Kari Pekka Kinnunen** järjestivät ensimmäisen viisipäiväisen bibliodraamakurssin asiasta kiinnostuneille. Näitä kursseja järjesti

Luther-opisto kaksi kertaa vuodessa useamman vuoden ajan. Lisäksi Seurakuntaopiston Uskonnonpedagoginen instituutti ryhtyi järjestämään bibliodraamakursseja uskonnonopettajille. Voidaan sanoa, että Seurakuntaopistosta tuli alkuvaiheessa suomalaisen bibliodraaman keskuspaikka.

Seitsemäntoista vuoden aikana monet suomalaiset ehtivät osallistua vuotuisen seminaariin Bad Segebergissä, eikä vain jäsenkokemuksen hankkimiseksi, vaan muutamat – kuten Kari Pekka Kinnunen ja **Aino-Kaarina Mäkisalo** – ovat myös ohjanneet vuosien mittaan pienryhmiä bibliodraaman menetelmin seminaarien aikana.

Bad Segebergin kansainväliset seminaarit mahdollistivat tutustumisen moniin bibliodraaman kouluttajiin. Niinpä Kirkon koulutuskeskus kutsui useita kouluttajia ohjaamaan viiden päivän bibliodraamakursseja kerran tai useamman kerran. Näitä kouluttajia olivat **Heidemarie Langer**, **Gerhard Marcel Martin** ja **Peter Pitzele**.

Yhteistyötä eksegeettien kanssa

Suomalaisen bibliodraaman uranuurtajana voidaan pitää Sirkku Aitolehtea. Hän on ohjannut suuren määrän bibliodraamakursseja ja kirjoittanut aiheesta artikkeleja. Hänen ansiokseen voidaan myös mainita se, että hän kutsui bibliodraamakursseille mukaansa Uuden testamentin eksegeetiikan opettajia Helsingin yliopistosta.

Eryityisesti professori **Heikki Räisäsen** tapa jakaa aikahistoriallista tietoutta aina tekstin roolista käsin oli ratkaisevan tärkeää. Yhteistyö yliopiston eksegeettien kanssa loi luottamusta, jonka varassa vältettiin Euroopassa ilmennyt jännitys bibliodraamaohjaajien ja yliopistojen raamatuntutkijoiden välillä.

Vuosina 1988–1992 Sirkku Aitolehti ohjasi kaksi kaksivuotista bibliodraaman ohjaajakoulutusta perustamansa Myytti Oy:n järjestämänä. Näistä koulutuksista valmistui yli 50 bibliodraamaohjaajaa. Kutsuin Sirkku Aitolehden bibliodraamaohjaajien kouluttajaksi Kirkon koulutuskeskukseen vuodesta 1993 lähtien. Tähän hän mielellään lupautui ja toimi tehtävässä vuoteen 1997 saakka, jolloin Aino-Kaarina Mäkisalo kutsuttiin jatkamaan hänen työtään.

Ohjaajien yhteyden ja oppimisen kehittämistä

2000-luvun alun tilannetta arvioitaessa voidaan todeta, että Kirkon koulutuskeskus huolehti riittävässä määrin uusien bibliodraamaohjaajien koulutuksesta, mutta monet asiat jäivät vaille huomiota. Kun vuonna 2006 vietettiin bibliodraaman 20-vuotisjuhlaa kolmipäiväisillä neuvottelupäivillä, voitiin todeta, että ne olivat vasta neljännet neuvottelupäivät.

Neuvottelupäivien järjestäminen ei ollut varsinaisesti kenenkään tehtävä. Löytyi kuitenkin aktiivisia bibliodraamaohjaajia, jotka näkivät bibliodraaman kehittämisen, sen aseman vahvistamisen ja ohjaajien keskinäisen yhteyden tärkeäksi. Heidän ponnistelunsa tuloksena saatiin silloin tällöin neuvottelupäivät rakennettua. Nämä päivät vastasivat myös ohjaajien tarpeeseen saada täydennyskoulutusta ja palautetta omasta työstään.

Neuvottelupäivillä oli mahdollista saada kokemusta eri tavoin toteutetuista bibliodraamoista. Muuten täydennyskoulutus oli satunnaista. Se nojautui ulkomaalaisten kouluttajien vierailuihin. Koulutettujen ohjaajien määrän sekä bibliodraamaryhmiin osallistuneiden ihmisten määrän kasvaessa tarve yhteyden edistämiseen oman lehden tai muun julkaisutoiminnan avulla tuli ilmeiseksi.

Kansainvälinen yhteistyö laajenee – kotimainen liike järjestäytyy

2000-luvun alussa muutamien maiden (Saksa, Itävalta, Sveitsi, Tanska ja Unkari) aktiiviset bibliodraaman kehittäjät muodostivat eurooppalaisen bibliodraaman verkoston keskinäisen bibliodraaman opettamisen ja oppimisen edistämiseksi. Suomalaiset ja ruotsalaiset edustajat olivat juuri liittyneet 26 hengen konsultaatioryhmään. Ryhmä teki valtavasti työtä koulutusvaatimusten ja kompetenssien määrittelemiseksi sekä jatkuvan konsultaatiotoiminnan järjestämiseksi.

Olin ensimmäistä kertaa kolmipäiväisessä konsultaatiossa Aino-Kaarina Mäkisalonen kanssa vuonna 2003. Työskentelyn intensiivisyydestä kertoo jotakin se, että konsultaatiosta saatu pöytäkirja oli 17 sivua pitkä. Samalla oli kysymys EU-rahasta Sokrates Grundtvig -ohjelman puitteissa.

Rahan avulla voitiin tehdä kokemuksen vaihdon edellyttämiä matkoja, mutta EU-anomusten tekeminen oli työläs tehtävä. Oli selvää, että tarvittiin lisää hartioita. Aika oli kypsä, ja tehtävät vaativat Suomen bibliodraamayhdistyksen perustamista vuonna 2004.

Kirjoittaja on teologian tohtori, joka työskenteli pitkään Kirkon koulutuskeskuksessa kirkon työntekijöiden ja työnohjaajien kouluttajana.

Keväisiä uutisia

Leena Väyrynen-Si

hallituksen puheenjohtaja

Terveisiä juuri pidetystä yhdistyksemme vuosikokouksesta!
Kiitos osallistujille ja ohjelman toteuttajille.

Pitkästä aikaa pystyimme järjestämään vuosikokouksen yhteydessä perinteisen työpajailtapäivän. Espoonlahden seurakunta tarjosi tilat, ohjelman ja jopa kokoustarjoilut. Kiitos niistä!

Yhdistyksen alkuvuosi on ollut vilkas. Maaliskuussa järjestimme Exodus to Björkö -kurssin. Björkö sijaitsee Merenkurkun luonnopuistossa, joka on yhdessä Ruotsin Korkearannikon kanssa Unescon maailmanperintökohde. Kerromme kurssista lisää tämän lehden sivuilla.

Seuraava European Bibliodrama Workshop eli EBW järjestetään elokuussa Suomen Turussa. Valmistelutyöryhmä on uurastanut ja pyytää: mainostakaa kurssia kaikille kiinnostuneille. Vaikka työpajan ilmoituksissa lukee, että kurssi on tarkoitettu bibliodraamaohjaajille, osallistua voivat muutkin. Toki jonkinlaista kokemusta bibliodraaman tyyppisestä työskentelystä on hyvä olla entuudestaan.

EBW:ssä on kaikkiaan neljä työpajaa. Kaksi ohjaajaa on Suomesta, yksi tulee Virossa, yksi Englannista, yksi Saksasta, kaksi Puolasta ja yksi Sveitsistä. Lisäksi teemaan ja tekstiin johdattaa suomalainen eksegetiikan tutkija, joka on itsekin bibliodraamaohjaaja. Kielenä on englanti, mutta kielitaitoa oleellisempaa on innokas mieli osallistua ja tutustua uusiin ihmisiin ja työtapoihin.

Toukokuussa Vilnassa alkaa uusi Euroopan laajuinen bibliodraamaohjaajakoulutus, joka kestää viisi viikon mittaista jaksoa 2023–2025. Suomesta kurssilaisina ovat **Päivi Kallio** ja **Susanna Jeremejeff** sekä allekirjoittanut kouluttajaharjoittelijana.

Ensi vuosi 2024 on Suomen bibliodraamayhdistyksen 20-vuotisjuhlavuosi. Otamme mielellämme vastaan kaikenlaiset ideat ja ajatukset tuon merkkivuoden viettämiseksi. Muistathan myös mahdollisuuden STEP-opintokeskustukseen, kun järjestät kurseja ja ryhmiä.

Pääsiäisen ilo jatkuu helatorstaihin saakka – Kristus nousi kuolleista! Olkoon loppukevääsi ja alkukesäsi siunattu. Virkisty ja voimaannu!

Vårliga nyheter

Leena Väyrynen-Si, styrelsens ordförande

Översättning: *Gunborg Lindqvist*

Hälsningar från vår förenings styrelsemöte som nyligen hölls! Tack alla ni som var med och alla som ansvarade för programmet.

Efter en lång tid kunde vi igen ordna en traditionell bibliodramaeftermiddag före mötet. Espoonlahden seurakunta bjöd på utrymmen för både program och möte och t.o.m kaffe med dopp! Tack!

Början av året har varit aktiv: i mars hölls kursen Exodus to Björkö som ligger i världsarvet Höga kusten/Kvarkens skärgård. Om kursen kan man också läsa i den här tidningen.

Nästa European Bibliodrama Workshop (EBW) ordnas i Åbo i augusti! Arbetsgruppen som förberett kursen väddar till alla: Gör reklam för kursen för alla som visar intresse! Visserligen står det i inbjudan till kursen att den är till för bibliodramaledare, men också andra kan komma med om man har någonslags erfarenhet av bibliodrama.

Det finns fyra grupper under kursen. Av ledarna kommer två från Finland, en från Estland, en från England, en från Tyskland, två från Polen och en från Schweiz. Därtill kommer en finsk bibelforskare, som själv är bibliodramaledare, att inleda arbetet med texten och temat. Kursens språk är engelska, men viktigare än språket är viljan att delta, att lära känna nya människor och nya sätt att arbeta med bibliodrama.

I maj börjar en ny europeisk bibliodramautbildning i Vilnius. Den är fem veckor lång och delas i 5 gånger 1 vecka under åren 2023-2025. Från Finland deltar Päivi Kallio från Rovaniemi och Susanna Jeremejeff från Helsingfors och undertecknad som utbildarpraktikant.

Nästa år, 2024, fyller Finlands bibliodramaförening 20 år! Vi tar gärna emot tips, idéer och tankar av olika slag för firandet av detta märkesår!

Du kommer väl också ihåg möjligheten att få understöd från Step-utbildningen när du ordnar kurser och grupper!

Påskglädjen räcker ända till Kristi himmelfärdsdag så – Kristus är uppstånden! Välsignat slut på våren och välsignad sommar. Må den ge dig glädje och styrka!

Aino-Kaarina Mäkisalo, Leena Väyrynen-Si ja Mika Aspinen tässä suunnittelivat ja sitten myös toteuttivat bibliodraamatyöpajan Helsingin hiippakunnan viimeisimpään synodaalokokoukseen.

Tukena toisilleen

Eksegeetin ja bibliodraamaohjaajan yhteistyö

Leena Väyrynen-Si

Bibliodraamakouluttaja **Aino-Kaarina Mäkisalo** ja Kirkon tutkimus ja koulutus -yksikön (Kirkon koulutuskeskuksen) raamattukouluttaja **Mika Aspinen** ovat tehneet paljon yhteistyötä kirkon eri työntekijäryhmien koulutuksissa sekä bibliodraamaohjaajakoulutuksissa.

Eksegeetiikka on Raamatun tekstien tieteellistä tutkimista. Bibliodraama on raamatun tekstien kokonaisvaltaista, kokemuksellista tutkimista. Ne voivat olla vuorovaikutuksessa, ja molemmat voivat hyötyä toisistaan ja tukea toisiaan.

– Eksegeetti voi välittää tekstistä sellaista tietoa, mitä ohjaajalla ei ole entuudestaan. Parasta olisi, jos se tapahtuisi etukäteen, sillä tieto vaikuttaa draaman suunnitteluun, Mäkisalo sanoo.

Mäkisalo ja Aspinen ohjasivat bibliodraamatyöpajan, jossa olin itse kolmantena mukana, Helsingin hiippakunnan synodaalokokouksessa syyskuussa 2022. Työpajan nimi oli ”Pelastaja, parantaja ja rajojen ylittäjä”. Tekstinä oli Matt. 15:21-28.

- Yhteistyö Mikan kanssa vaikutti alusta lähtien muun muassa siihen, miten jaottelimme tekstin draamallisiin osioihin, Jeesus-kuvaan tekstissä ja jopa työpajan nimeen, Mäkisalo sanoo.
- Työskentely tuntui olleen osallistujille merkityksellinen, Aspinen toteaa.

Eksegeetti bibliodraamaohjaajan tukena

Mäkisalo työskenteli pitkään sittemmin edesmenneen Uuden testamentin eksegetiikan professori **Heikki Räisäsen** kanssa. Yhteistyö alkoi bibliodraama–eksegeetiikka -työpajoissa, jotka oli suunnattu seurakuntien työntekijöille ja muille kiinnostuneille. Niitä järjestettiin 1996–2010. Jo aiemmin Räisänen oli tehnyt yhteistyötä bibliodraamaohjaaja **Sirkku Aitolehden** kanssa.

Työpajoissa Räisänen oli alkujaan kertonut eksegeettisistä tutkimustuloksista, mutta ajan mittaan ja kokemusten kertyessä hän omaksui bibliodraaman menetelmiä ja osallistui myös draamojen suunnitteluun ja toteutukseen.

- Hän itse ehdotti evankelistan tai filosofin roolin ottamista esimerkiksi tekstissä, jossa Paavali on Ateenassa, Mäkisalo sanoo. Tällaisesta yhteistyöstä on hyvä kuvaus **Minna Salmen** väitöskirjassa *Bibliodraama ja raamatuntulkinta* (2018).

Vaikka raamatuntutkija ei itse osallistuisi varsinaiseen bibliodraamatyöpajaan, raamatutiedon jakaminen ohjaajalle antaa tämän työlle tukevan ja turvallisen pohjan.

- Olen joskus joutunut ohjaamaan mielestäni hankalaa tekstiä kuten Ilmestyskirjaa. Keskustelu Heikki Räisäsen kanssa auttoi ymmärtämään lopunajallista kuvausta ratkaisevasti. Sain mieleeni ja tulkintaani lisää väljyyttä, Mäkisalo kertoo.
- Monella on eksegetiikan perustiedot, mutta silti menneestä on voinut jäädä varjoja ja tavaltaan vääriä tulkintoja. Uusin tutkimustieto voi avata lukkoja ja vapauttaa turhista taakoista, Aspinen sanoo.
- Myös antisemitismin tunnistamisessa ja juutalaisuuden tuntemuksessa on tehty paljon työtä raamatuntutkimuksessa. On hyvä, jos ei olla niiden suhteen täysin sivupoluilla. Tekstilähteisessä bibliodraamassa tieto maalaa kartan ja ympäristön. Siihen päälle rakennetaan oma kokemus ja nykyaika.
- Minulla työskentely on painottunut Uuteen testamenttiin Räisäsen kautta. Ja **Peter Pitzele** toi aikoinaan juutalaisuudesta uutta tietoa. Vanhan testamentin käsittely on vielä osaksi valloittamaton alue, Mäkisalo sanoo.

Bibliodraamaohjaaja eksegeetin tukena

Mika Aspinen on kouluttanut raamattuteologisilla kursseilla myös niitä kirkon työntekijöitä, jotka eivät ole teologeja. Näillä kursseilla Mäkisalo on ollut ohjaamassa bibliodraamaa.

- Bibliodraama tarjoaa ikään kuin pikakaistan moniin sellaisiin kysymyksiin, joita raamatuntutkimuskin esittää tekstile, Aspinen kertoo.
- Bibliodraama on oiva keino saada kurssilaiset mukaan yhteiseen keskusteluun kokonaisvaltaisemmin ja nopeammin kuin perinteisellä luennolla tapahtuu. Draaman avulla osallistujat vapautuvat paitsi eläytymään myös keskustelemaan rohkeasti, hän sanoo.
- Heikki Räisänen huomasi, että osallistujien toiminta rooleissa voi vahvistaa eksegeettisin keinoin löytynyttä tietoa, tai draama voi herättää eksegeettisesti mielenkiintoisia kysymyksiä, Mäkisalo sanoo.

Kursseilla Aspinen on Räisäsen tavoin ottanut evankelistan roolin ja siinä roolissa vastannut osallistujien kysymyksiin tekstistä.

- Tutkimustieto pystytään usein ottamaan paremmin vastaan roolihahmon kertomana kuin silloin, jos tutkija vyöryttäisi asiaa vain luennoimalla, Aspinen toteaa.
- Roolissa oleminen helpottaa myös tekstin kirjoitusajankohdan olosuhteiden ja tilanteiden kuvaamista, hän sanoo.

Kouluttaessaan bibliodraamaohjaajia Mäkisalo on havainnut, että joskus koulutettavilla on hennot käsitykset vaikkapa evankeliumien Jeesus-kuvausten eroista. Ohjaajakoulutukseen kuuluu olennaisena osana eksegetiikka, ja Aspinen onkin vierailut koulutuksessa eksegetiikan asiantuntijana.

- Osallistujat ovat tehneet kysymyksiä eksegeetille, joka on evankelistan roolissa, tai olen itse haastatellut tätä evankelistaa. Tällainen elämyksellinen työtapa on esimerkiksi selkeyttänyt evankelistojen keskinäisiä eroja. Olen kiitollinen siitä, miten rohkeasti Mika on heittäytynyt mukaan tällaiseen toimintaan, Mäkisalo sanoo.
- On vaikuttavaa, kun tietoa jaetaan eläytyen eikä vain teoriana. Kun bibliodraamaan otetaan mukaan roolihenkilöksi Raamatun tekstin toimittaja eli redaktori, tulee työskentelyyn mukaan taso, joka unohtuu helposti. Tekstin kirjoittaja ei ole tyhjä taulu tai mekaaninen tallentaja. Bibliodraamassa voidaan tutkia tekstin toimittajan aktiivista roolia, Aspinen avaa.

Vapautumista ja voimaantumista

Sekä Mäkisalo että Aspinen kokevat bibliodraaman ja eksegetiikan tukevan toisiaan ja myös ihmisten elämää suhteessa Raamatun teksteihin.

– Sekä bibliodraama että eksegetiikka voivat muuttaa lapsena tai nuorena omaksuttuja kivettyneitä, uhkaavia tai tuomitsevia tulkintoja Raamatusta, jotka voivat olla pahimmillaan ahdistavia, he sanovat.

Tällaisia voivat olla käsitys helvetistä ja ketkä sinne joutuvat tai stereotyyppit juutalaisista ja fariseuksista. Käsitukset voivat muuttua, kun saa tutkittua tietoa tai kun eläytyy kertomuksen maailmaan.

– Uusi tieto voi olla jopa vapauttava kokemus, Mäkisalo sanoo.

– Draaman roolit syntyvät ainakin osaksi tutkitun tiedon pohjalle. Se ei estä henkilökohtaista eläytymistä, vaan eläytyä voi tiedon varassa jopa rohkeammin. Mieli ei enää askartele siinä, mikä on ollut Raamatun maailmassa mahdollista, hän kuvaa.

– Moniammatillisissa ryhmissä, joissa osallistujat eivät ole teologeja, bibliodraama on antanut myös heille oikeuden tulkita Raamattua. Sillä on aivan erityinen merkitys. Se on saattanut olla jopa voimauttavaa, Aspinen kertoo.

– Teologiryhmissä on jaettu kokemuksia, jotka avartavat tekstiä ja sen taustoja. Draama tekee ne eläväksi. Olen itse saanut ymmärrystä draaman kaaresta ja hyödynnän sitä kuvatessani evankelistojen ominaispiirteitä, hän kuvaa.

– Roolityöskentelyssä voidaan havainnollistaa ja tulla tietoiseksi kunkin osallistujan omista korostuksista. Esimerkiksi kuva Jeesuksesta saa muuttua ja kasvaa ihan niin kuin jumalakuvaakin, Mäkisalo toteaa.

– Draamassa on helpompi kysyä ja ihmetellä vaikkapa Jeesuksen tylyyttä ja ankaruutta kuin jossain tavallisessa raamattupiirissä. Hänen hahmoaan voidaan tutkia niin kuin muitakin. Päästään tosiaan sille ohituskaistalle paremmin, Aspinen toteaa.

Tieto tukee eläytymistä ja ryhmää

Mäkisalo ja Aspinen ovat löytäneet hyvän tavan tehdä yhteistyötä, mikä pohjautuu Mäkisalon kokemuksiin Heikki Räisäsen kanssa. Kunkin työpajan alussa, tekstin lukemisen jälkeen, osallistujat voivat tehdä eksegeetille kysymyksiä, jotka liittyvät tekstin syntyyn ja kirjoitusajankohtaan.

Suuret kysymykset eli tekstin tulkinta suhteessa osallistujan omaan elämään tai nykyaikaan jätetään työskentelyn loppuun eli jakamiseen.

– Eksegeetin rooli alussa ei kapeuta tulkintaa tai anna ”oikeita vastauksia”, vaan kukin osallistuja ja ryhmä yhdessä saavat käsitellä suuria kysymyksiä draaman aikana ja niitä voidaan pohtia loppujakamisessa. Alussa siis puhutaan konkreettisesta maailmasta ja omaa mielenmaisemaa tutkitaan vasta draaman jälkeen, Aspinen selittää.

Aino-Kaarina Mäkisalo suosittelee bibliodraamaohjaajia tutustumaan raamatuntutkijoihin ja keskustelemaan heidän kanssaan työskentelyyn otettavista teksteistä:

– Ohjaaja saa loistavan mahdollisuuden oppia itse lisää! Suomalainen bibliodraama on vahvemmin tekstipohjaista kuin monessa muussa perinteessä, jossa teksti toimii enemmän virikkeenä. Voimme olla ylpeitä meidän tavastamme, jossa opetetaan seurakuntalaisia tieteeseen pohjautuvaan raamattusuhteeseen, hän sanoo.

Työskentelyvinkki

Tekstin lukemisen jälkeen ryhmän jäsenet kirjoittavat heille nousseet kysymykset tekstistä A3-papereille. Kysymykset asetetaan esille siten, että koko ryhmä näkee ne.

Eksegeetti poimii ohjaajan kanssa sellaiset kysymykset, jotka hyödyttävät tulevaa draamaa. Niitä voivat olla kysymykset tekstin tapahtumapaikasta tai Raamatun ajan maailmasta sekä ihmisten yhteisestä elämästä tuolloin kuten temppeleistä, synagogasta, maanviljelyksestä tai naisen asemasta.

Tekstin pääteemaa, kipukohtia, jännitteitä ja muutosta koskevat kysymykset sekä muutoin avoimet kysymykset kohdataan kuitenkin draamatyöskentelyssä. Niihin palataan toimintavaiheen jälkeen jakamisessa ja ryhmän loppukeskustelussa. Silloin voi vielä tehdä lisäkysymyksiä myös eksegeetille.

Sekä eksegeetti että osallistujat voivat jakaa omia kokemuksiaan draamasta ja uusia oivalluksia tekstistä.

Bibliodraama ja raamatuntutkimus tukevat ja tarvitsevat toisiaan

Nina Nikki

Lähestyn tässä kirjoituksessa bibliodraamaa raamatuntutkijana, jolle bibliodraama on verrattain uusi tuttavuus. Keväällä 2021 sain olla mukana toteuttamassa Helsingin yliopiston teologisen tiedekunnan Uskontojen pyhät tekstit -kurssia, jolla tutustuttiin bibliodraamaan ja muihin toiminnallisiin Raamatun tutkimisen menetelmiin.

Kiinnostuin bibliodraamasta niin paljon, että hain pian myös ohjaajakoulutukseen, josta valmistuin helmikuussa 2023. Ohjaajakoulutus antoi runsaasti sekä konkreettisia että teoreettisia eväitä bibliodraaman menetelmien käyttöön ja pohdintaan.

Raamattu on bibliodraaman keskiössä. Kurssilla tähdennettiin, että vaikka bibliodraama tuottaa usein tunteita, ryhmäprosesseja ja oivalluksia itsestä, niin sen tähtäyspisteenä on kuitenkin Raamatun tekstien tutkiminen. Kaikki muu tulee lahjana. Myös akateemisen eksegeetiikan päämäärä on Raamatun tekstien ymmärtäminen. Tässä kirjoituksessa pohdin, miten nämä kaksi lähestymistapaa, bibliodraama ja tieteellinen raamatuntutkimus muistuttavat toisiaan ja poikkeavat toisistaan. Entä mitä ne voivat tarjota toisilleen?

Näin lyhyessä tekstissä voin nostaa esiin vain muutamia, itseäni kiinnostavia näkökulmia. Tarkemmin ja taidokkaammin bibliodraaman ja eksegeetiikan suhdetta tarkastelee TT **Minna Salmi** väitöskirjassaan *Bibliodraama ja raamatuntulkinta* (2018). Teos löytyy toivottavasti jo jokaisen bibliodraamasta kiinnostuneen hyllystä.

Aitoa vuoropuhelua historiallisen tekstin kanssa

Tieteellinen eksegeetikka on perinteisesti historiallis-kriittistä tutkimusta, jonka päämääränä on ymmärtää Raamatun tekstejä syntykontekstissaan. Tällöin pyritään selvittämään, milloin teksti on syntynyt, kuka sen on kirjoittanut ja/tai toimittanut, mitä tekstin laatija pyrki viestimään ja miten alkuperäinen yleisö mahdollisesti ymmärsi tekstin. Näihin kysymyksiin vastaaminen edellyttää laajaa ymmärrystä syntyajan poliittisesta, sosiaalisesta ja ideologisesta kontekstista. Tällainen eksegeettinen tieto on kaikkien bibliodraamaohjaajien ulottuvilla erilaisissa tieteellisissä ja tieteentekijöiden laatimissa populaareissa julkaisuissa.

Eri julkaisujen laatua ja luotettavuutta voi tosin olla vaikea tunnistaa ja harvalla bibliodraamaohjaajalla on mahdollisuutta seurata juuri eksegetiikan kehitystä aktiivisesti. Tutkija voikin olla avuksi hyvien teosten suosittelijana.

Kuva: Dall-e 2

Historiallis-kriittisen tutkimuksen tulokset rajoittuvat enimmäkseen menneen ajan ymmärtämiseen. Ne auttavat hahmottamaan ajallista ja kulttuurista eroa Raamatun tekstien ja nyky maailman välillä. Eksegetiikkaa on joskus kritisoitu tältä. Välimatkan korostamisen pelätään vieraannuttavan lukijat Raamatusta entisestään. Se voi myös uhata joidenkin tunnustuksellisten ryhmien käsitystä Raamatusta ikuisena ja pyhänä sanana, joka tulkitsee itse itseään ja puhuttelee ihmisiä suoraan ajasta ja paikasta riippumatta.

Toisaalta etäisyyden korostus haastaa myös eksegetiikan alana. Jos raamatuntutkimus ei puhuttele nyky ihmistä, ehkä koko tutkimus lakkaa kiinnostamasta ja katoaa lopulta tarpeettomana. Juuri ajankohtaistajana ja kiinnostuksen herättäjänä bibliodraamalle on tilausta myös yliopistokontekstissa.

Historiallisen välimatkan korostaminen on kuitenkin tarpeen myös bibliodraamassa ja kaikessa muussakin Raamatun käytössä. Tekstin ja lukijan etäisyys ja erillisyys nimittäin lisäävät tekstin mahdollisuuksia vaikuttaa lukijaan ja lukijan mahdollisuuksia muuttua. Bibliodraamassa tekstin maailma ja osallistujan maailma kohtaavat ja ovat vuorovaikutuksessa. Tällaisessa hermeneuttisessa kehässä osallistujan esiymmärrys kohtaa tekstin sisältämät merkitykset ja synnyttää tältä pohjalta uusia merkityksiä.

Jotta todellinen kohtaaminen on mahdollista, tekstin ja sen maailman on oltava muutakin kuin osallistujan edeltävä mielikuva siitä. Jos bibliodraama jää ainoastaan osallistujan yksinpuheeksi, teksti ei voi haastaa ihmistä muuttumaan tai edes näkemään itseä uudenaikaisessa valossa. On paradoksaalista, että tekstin vierautta ja toiseutta kavahtavat usein ne, jotka vankimmin uskovat sen vaikuttavaan voimaan.

Aito vuoropuhelu ei ole tungettelevaa tai röyhkeää. Kun tulkitsija on perillä tekstin maailmasta, hän ei vaadi siltä vastauksia kaikkiin kysymyksiinsä, jotka nousevat nykyhetkestä. Tekstin laatijat olivat oman aikansa lapsia ja on epärealistista odottaa, että he olisivat voineet ennakoita seuraavan parin tuhannen vuoden kehityskulkuja. Tulkitsija voi sen sijaan tunnustella herkästi, mistä teksti olisi ehkä valmis puhumaan ja mistä sen kanssa voisi löytää yhteistä pohjaa ja jaettua kieltä.

Toisaalta lukija saa myös kieltäytyä tekstin ehdotuksista. Hänen ei ole pakko yrittää siirtää tähän päivään vaikkapa tekstin avioliittokäytäntöjä, selityksiä sairauksille tai suhtautumista seksuaalivähemmistöihin, mutta kuitenkin hän saa mahdollisuuden vieraillla tällaisessa maailmassa.

Eräissä ohjaamassani bibliodraamassa parantamiskertomus koettiin vanhanaikaisena ja holhoavana. Ihmiset, joilla on liikunta- tai näkövammoja, ovat tänä päivänä voimaantuneet vaatimaan osallisuutta kokonaisina itsenään; rikkinäisyyden ja sairauden katsotaan pikemminkin olevan yhteiskunnassa, joka ei tätä mahdollista. Tässä bibliodraamassa sokea kieltäytyikin näön saamisesta.

Perinteiset eksegeettiset menetelmät bibliodraaman apuna

Perinteinen historiallis-kriittinen eksegeetikka voi rikastaa, tarkentaa ja hienosyistää bibliodraamaa. Toimitustyön tutkimus eli redaktiokritiikki havainnollistaa kiinnostavia eroja evankeliumien tai muiden samojen tapahtumien kuvaavien kertomusten välillä. Monet erot ovat toki ilmeisiä ilman yliopistoeksegeetiikkaakin. Redaktiokriittisestä tutkimuksesta ammentaen bibliodraamassa voidaan tehdä näkyväksi eroja vaikkapa ristiinnaulitsemiskertomuksissa ja perehtyä eri versioihin. Yliopisto-opiskelijalle tällainen työskentely tuottaisi varmasti hyvin syvää ymmärrystä evankeliumien erityispiirteistä.

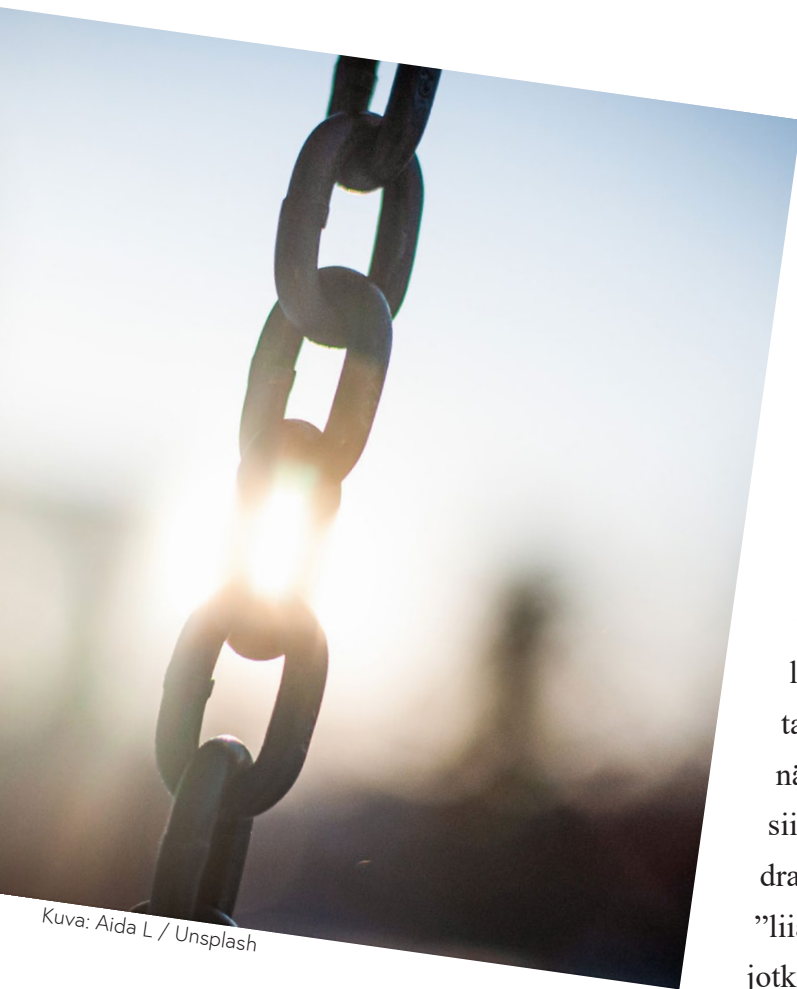
Myös tekstikritiikki eli varhaisten käsikirjoitusten vertailu voi näkyä bibliodraamassa. Ohjaessani draamaa Filippoksen ja etiopialaisen hoviherran kohtaamisesta (Ap. t. 8) jätin työskentelystä pois jakeen 8:37, joka puuttuu varhaisimmista ja luotettavimmista käsikirjoituksista.

Varhaisissa teksteissä Filippos vastaa suoralla toiminnalla hoviherran kysymykseen ”Estääkö mikään kastamasta minua?”. Jae 37 sen sijaan tuo tekstiin katekeettisen ja dogmaattisävyisen kuulustelutuokion, joka jähmettää kertomuksen vauhdikkaat käänteet (”Filippos sanoi hänelle: ’Jos koko sydämeäsi uskot, se on mahdollista.’ Hoviherra vastasi: ’Minä uskon, että Jeesus Kristus on Jumalan Poika.’”). Tällaisessa tilanteessa eksegeettinen tietämys voi antaa rohkeutta tehdä valintoja työskentelyn pohjana olevan tekstin suhteen.

Eräs esimerkki historiallisen tiedon merkityksestä liittyy ohjaamaani bibliodraamakerrontaan Pietarin vankeudesta ja ihmeellisestä vapautumisesta (Ap.t. 12). Jakeen 12:6 tekstipohja, alkukieli ja käännökset ovat yhdenmukaiset ja ongelmattomat: ”Pietari nukkui kahden sotilaan välissä. Hänet oli sidottu kaksin kahleihin, ja lisäksi vankilan ovella oli vartiomiehet.”

Raamatun selitysteokset eli kommentaarit tiesivät kuitenkin kertoa, että vanki oli todennäköisesti kahlehdittu suoraan vartijoihin. Tätä teksti ei paljasta yksiselitteisesti. Päätin lyhyessä kerrontasessiossa säästää aikaa ja integroida tämän tiedon suoraan tekstiin yhdellä lisäpronominilla: ”Hänet oli sidottu *heihin* kaksin kahleihin...”

Kuva: Aida L / Unsplash

Ratkaisu ei siis ollut tekstikriittinen tai alkukielestä johtuva vaan historiallinen. Draamalliselle kokemukselle oli kuitenkin väliä sillä, oliko Pietari kahlehdittu sotilaisiin vai vaikkapa seinään – työskentelyssämme tämä heijastui erityisesti sotilaan kokemukseen.

Edellä kuvaamani esimerkit ovat tilanteita, joissa eksegeetikka vaikuttaa taustalla, ikään kuin hiljaisesti, ohjaajan valitessa ja tarkentaessa käsiteltävää tekstiä. Historiallis-kriittisen eksegeetiikan näkökulmaa on tarpeen mukaan hyvä tuoda myös yhteisesti ja näkyvästi esiin draaman yhteydessä. Tekstiä ja siinä esiintyviä rooleja on syytä taustoittaa ennen draamaa. **Peter Pitzele** (2001) varoittaa kuitenkin ”liiasta tarinankerronnasta” ja yksityiskohdista, jotka voivat ”pikemminkin tukahduttaa virittäytymisen kuin lisätä kiinnostusta”.

Nähdäkseni on olemassa vaara, että runsaasta eksegeettisestä tiedosta tulee Raamatun oheen uusi teksti, ja osallistujien huomio keskittyy tässä tekstissä pitäytymiseen ja ”virheiden” välttämiseen. Pahimmillaan osallistujien tulkinnat rajoittuvat, ja draama typistyy esitykseksi.

Erityisesti eksegeettisen tiedon ollessa radikaalisti uutta tai tavanomaisista tulkinnoista poikkeavaa sen mukaan tuominen on harkittava tarkoin ja käsittelylle on varattava tilaa ja aikaa. Eksegeettisesti tiukemmin ohjelmoidulla bibliodraamalla voi olla paikkansa, mutta hedelmällisintä on, kun eksegeettiset havainnot kypsyvät draamassa. Eksegeetiikan yliopisto-opetukselle tällainen osallistava, yhteisen tiedon rakentamisen menetelmä voisi olla suuri lahja.

Bibliodraamassa varoitetaan usein rikkomasta, Pitzelen termin, ”näyttämön illuusiota” kesken draaman. Samalla osallistujilla on kuitenkin kaksoistietoisuus: he ovat tekstin roolissa itseään menettämättä. Tämä tarjoaa mahdollisuuden syöttää eksegeettistä tietoa myös kesken draaman.

Filipposta ja etiopialaista hoviherraa kuvaavassa draamassa hoviherra käyskenteli Jerusalemissa, mutta ei ollut aivan varma, oliko Jerusalemin temppeli vielä pystyssä. Osallistuja astui roolistaan sivuun vain varmistaakseen asian pikaisesti ohjaajalta, minkä jälkeen draama jatkui

sujuvasti. Teosofian perustajasta **Rudolf Steinerista** kerrotaan, että hän pystyi katselemaan henkisen todellisuuden tapahtumia samalla kun luennoi siitä oppilailleen. Samaa tajunnan ja mielikuvituksen joustavuutta löytynee meistä kaikista.

Historiallis-kriittistä tutkimusta hyödyntävä huomaa pian, että tutkijat esittävät tuloksensa hyvin varovasti. Tämä on yhteistä kaikille aloille, joissa ollaan tekemisissä tekstien tulkinnan kanssa. (Teksti ymmärretään tässä laajasti niin että se sisältää kaiken ihmisen luoman, joka antautuu tulkinnoille: taideteokset, työkalut, arkeologiset löydöt jne.) Hermeneuttisesta kehästä ei nimittäin ole tutkijallakaan ulospääsyä. Tutkija tulkitsee tekstejä esiyymmärryksestään käsin eikä voi astua suoraan objektiiviseen tietoon. Tässäkin suhteessa bibliodraama ja eksegetiikka muistuttavat toisiaan. Erona on, että tutkija usein (mutta ei aina!) pyrkii sulkemaan itsensä pois tutkimustuloksista, kun taas bibliodraamassa tulkitsija on subjektina korostetusti näkyvillä ja kiinnostuksen kohteena.

Objektiivisen tiedon mahdottomuus ei kuitenkaan turhenna historiallis-kriittisen tutkimuksen tuloksia. Siitä ei seuraa, että kaikki, esimerkiksi toisia vahingoittavat tai vahvasti anakronistiset, tulkinnat olisivat yhtä arvokkaita. Myöskään se, että eksegetiikan tulokset muuttuvat ja tarkentuvat, ei heikennä niitä. Tieteellisen tutkimuksen on tarkoituskin korjata itseään. Uskonnot arvostavat usein perinteiden muuttumattomuutta, mutta tieteen perusluonteeseen kuuluu edistys ja uudistuminen.

Uusia yhteisiä näkökulmia ja mahdollisuuksia

Eksegetiikka ei kuitenkaan tyhjenny historiallis-kriittiseen näkökulmaan. Muita tulkinnallisia ihmistieteitä seuraten raamatuntutkimuksessakin kiinnostus on siirtynyt tutkimuskohteesta eli tekstistä ja sen maailmasta tulkitsijaan. Tekstin taustatietojen kartoituksesta on siirrytty ensin tekstin kirjallisten ja narratiivisten ominaisuuksien tarkasteluun ja lopulta lukijan roolin pohdintaan.

Esimerkiksi intertekstuaalinen näkökulma ottaa huomioon, että tekstit ovat aina kytköksissä toisiinsa eikä yksikään teksti ole itsesyntyinen. Raamatussa tämä näkyy hyvin selkeästi siinä, miten Uuden testamentin tekstit kytkeytyvät Vanhaan testamenttiin ja ammentavat niistä merkityksiä. Teksti verkostona on välttämättä moniääninen eikä sillä ole vain yhtä oikeaa merkitystä. Näin painopiste siirtyy luontaisesti tulkitsijaan. Tältäkin osin eksegetiikka lähenee bibliodraaman osallistujakeskeisyyttä ja tulkinnallista sallivuutta.

Myös kiinnostus keholliseen kokemukseen yhdistää uusinta eksegetiikkaa ja bibliodraamaa. Kehollisuuden näkökulma on tullut eksegetiikkaan kognitiivisen uskontotieteen kautta, joka laajentaa inhimillisen tiedonkäsittelyn eli kognition aivojen ulkopuolelle esimerkiksi apuvälineisiin kuten teksteihin tai älypuhelimien. Se tunnustaa myös kehon toimintojen ja

tuntemusten merkityksen tiedon luomiselle ja käsittelylle. Bibliodraaman voikin katsoa olevan edelläkävijä kokonaisvaltaisessa tekstien tulkinnassa. Ehkä jonain päivänä draamaa voi hyödyntää tai yhdistää keholisen kognition tutkimukseen Raamatun tekstien äärellä.

Raamattu on teologian opiskelijoille yhä vieraampi.

Bibliodraama voisi teologisen tiedekunnan opetuksen osana

tarjota mukaansa tempaavan ja tiedollisesti rikkaan tavan tutustua sekä Vanhan että Uuden testamentin teksteihin.

Bibliodraaman voi katsoa edustavan opetuksessa tavallista niin kutsuttua lähilukua (close reading), jonka tarkoituksena on havainnoida tiettyä tekstiä kontekstissaan, tarkastella sen yksityiskohtia, tyyliä ja toistuvia kaavoja. Päämääränä on ymmärtää sekä tekstin eksplisiittisiä että implisiittisiä merkityksiä.

Tällaisen lähiluvun vastapainoksi on eksegetiikassa alettu kiinnostua myös niin kutsutusta kaukoluvusta (distant reading), jossa tarkastellaan suuria tekstimassoja esimerkiksi tilastollisilla menetelmillä. Esimerkiksi kulttuurievoluution näkökulmasta Raamatun tekstit ovat osa inhimillisen kulttuurin runsautta, ja uskonnollisen tiedon katsotaan muuttuvan samojen lainalaisuuksien mukaan kuin muunkin kulttuurin.

Tietokoneavusteisilla menetelmillä voidaan tällöin tarkastella vaikkapa tiettyjen Raamatussa esiintyvien käsitteiden vaiheita ja merkitysten muutoksia jopa satojen vuosien aikavälillä. Eksegetiikan laajentuessa lähiluku ja kaukoluku täydentävät toisiaan ja kummankin on kehittyttävä eteenpäin.

Bibliodraama voi myös auttaa hahmottamaan Raamatun reseptiohistoriaa eli tekstien myöhempää vastaanottoa ja tulkintaa. Draamaan osallistuminen voisi tarjota opiskelijoille mieleenpainuvan, omakohtaisen kokemuksen tulkintojen synnystä ja havainnollistaa, miten erilaisia näkemyksiä syntyy jopa hyvin homogeenisessa ryhmässä.

Vapautta pelisääntöjen puitteissa

Tunnustuksellisten raamien sisällä syntyy usein oivaltavaa ja syvällistä teologiaa. Yliopistojen akateeminen teologia on kuitenkin meillä Suomessa Helsingin ja Itä-Suomen yliopistoissa sekä Åbo akademissa tunnustuksetonta.

Tunnustuksettomaan tieteeseen sitoutunut tutkija tarkastelee Raamatun tekstiä osana inhimillistä kulttuuria ja tekee siitä samanlaisia havaintoja kuin muistakin uskonnollisista perinteistä. Historiallis-kriittinen tutkimus ei myöskään rajoitu kaanoniin, koska ohjeellinen kirjakokoelma vakiintui paljon tekstien syntyajankohdan jälkeen.

Yliopistokesegetiikka elää tieteen kentällä ja noudattaa tiedeyhteisön pelisääntöjä. Yksinkertaisimmillaan tämä tarkoittaa, että tieteellisessä raamatuntutkimuksessa ei rakenneta argumentteja Jumalan toiminnan, ilmoituksen tai inspiraation varaan (Räisänen 2017).

Toisin kuin tieteessä bibliodraamassa osallistujat ovat vapaita ilmaisemaan ja toteuttamaan omaa vakaumustaan. Selityksiä ei arvioi ja rajoita tiedeyhteisö eikä niiden tarvitse olla totta kenellekään muulle kuin niiden esittäjälle tai hänen roolilleen. Kaikki reaktiot ja tulkinnat ovat radikaalisti ”oikein” ja voimassa ovat pikemminkin leikin pelisäännöt eli mikä tahansa on mahdollista.

Tästä erosta huolimatta bibliodraamaa ja tiedettä yhdistää menetelmällinen neutraalius ja vapaus – eräänlainen keveys. Kumpikaan ei pyri aktiivisesti muuttamaan käyttäjänsä ideologiaa tiettyyn suuntaan, kumpikin ”luottaa menetelmään”. Kuten **Sirkku Aitolehti** on todennut (1988), bibliodraama ei edellytä osallistujalta tiettyä uskonto- tai raamattunäkemyä ennen draamaa eikä sen jälkeen.

Heikki Räisänen korosti, että eksegetiikan tehtävänä on tuottaa tietoa Raamatun ideologiasta ja maailmasta kenelle tahansa aiheesta kiinnostuneelle eikä ainoastaan uskovien sisäryhmälle (2000). Samalla tavalla bibliodraama on ihanteellisesti avoin tila kaikille, jotka haluavat vieraillla Raamatussa.

Yllättäviä näkökulmia ja moraalikritiikkiä

Tieteellinen eksegetiikka ei ylikorosta mutta ei myöskään väistä tai selittele parhain päin Raamatun tekstien ristiriitoja tai moraalisia ongelmia. Tutkija voi perustellusti väittää, että Paavali oli toisinaan epäjohdonmukainen ja vihamielinen tai että evankelistat eivät olleet Jeesuksen elämän silminnäkijöitä. Toisaalta historiallis-kriittinen tieto voi suojata Raamatun tekstejä epäreilulta kritiikiltä. Raamattua arvostellaan usein sen kykenemättömyydestä vastata nyky-päivän kysymyksiin tai ihanteisiin. Tutkimuksen näkökulmasta tämä on luonnollista, tekstihän edustaa kaukaista historiallista tilannetta.

Tekstien historiallista sidonnaisuutta ei kuitenkaan tule käyttää apologian välineenä. Kaikki ongelmat eivät poistu vetoamalla ajalliseen ja paikalliseen välimatkaan. Todelliselle asiakritiikille (tai moraalikritiikille) on aina jätävä tilaa.

Tunnustukselliselta pohjalta ponnistava Raamatun tulkinta on varsinkin aluksi usein varovaisen myötäkärvaista. Ristiriidat kertomuksen kulussa tai moraaliset haasteet Jeesuksen ja apostolien toiminnassa jäävät huomiotta. Hyvikset ovat aina oikeassa ja pahikset, kuten fariseukset tai vanhimmat, ovat yksiselitteisen väärässä.

Sosiaalisten roolien ja tilanteiden polarisointi on kokeellisesti todennettu ihmisen kognition perustaipumukseksi. Se näkyy yksittäisissä kokemusten tulkinnoissa, mutta myös esimerkiksi kirkon perinteen kehityksessä kohti yhä kärjekkäämpiä muotoja. Tästä hyvä esimerkki on 100-200-luvulta alkaen kukoistanut kirkkoisien heresiologinen kirjoittelu, joka tähtäsi yhä selkeämmän erotteluun ”oikea-” ja ”vääraoppisten” välillä.

Bibliodraama tarjoaa mahdollisuuden purkaa ja haastaa tällaisia yksipuolisuuksia. Oliko fariseuksilla toimintansa takana ehkä hyviäkin motiiveja? Onko evankeliumien Jeesus sittenkin välillä ärsyttävä viisastelija? **Samuel Laeuchli** (1992) puhuu jopa myyttisestä shokista, jonka nimenomaan leikki mahdollistaa: leikin teeskentelemättömässä maailmassa huomataan, ettei tekstin Jumala ehkä olekaan ainoastaan hyvä tai että Jumala ei ehkä tiedä mitä tekee.

Rohkeus kohdata rosoisuus

Rohkeasta heittäytymisestä Raamatun ravistelevampaan sisältöön löytyy esimerkkejä populaarikulttuurista. Heavy metal -yhtye Metallica julkaisi albumillaan *Ride the Lightning* (1984) kappaleen *Creeping Death*, jonka teemana on israelilaisten pako Egyptistä.

Kappaleen päähenkilö on jakeessa 2. Moos. 12:23 mainittu ”tuhooja”, jota on perinteisesti pidetty Jumalan lähettämänä kuoleman enkelinä. Tämän ”hiipivän kuoleman” tehtävä oli toteuttaa Jumalan langettama viimeinen vitsaus ja tappaa Egyptin esikoiset.

Metallican kappaleessa musiikin rajuus heijastaa sekä israelilaisten kokemaa sortoa ja sen synnyttämää vihaa että vitsausten väkivaltaisuutta. Kappaleessa esiintyy ainakin kolme roolia:

Ensimmäinen rooli on Israelin kansa, joka on ollut faraon orjina 400 vuotta ja odottaa vapautusta. Israelilaiset uskovat Jumalaan, joka ei vielä ole näyttänyt heille voimaansa, ja jota siksi kutsutaan tuntemattomaksi:

Faith, of the unknown one, the deliverer

Wait, something must be done, four hundred years

Toisena äänenä on Jumala, joka puhuttelee faraota ja lupaa olla israelilaisten kanssa:

*Now, let my people go, land of Goshen
Go, I will be with thee, bush of fire*

Kolmanneksi näiden sovinnaisempien roolien lisäksi kappaleessa nousee keskeiseksi kuoleman enkelin rooli:

*Die by my hand
I creep across the land
Killing first born man*

Kuva: Vishnu R Nair / Unsplash

Kappaleen laatijat ja esittäjät olivat ensijulkaisun aikaan hädin tuskin parikymppisiä pitkätukkia niittivöissään ja kaikkea kyseenalaistavassa asenteessaan. Väkivaltaan ja vihaan keskittymisellä oli varmasti shokkiarvoa ja se saattoi olla tietoinen vastaveto uskonnollisten auktoriteettien tekopyhyydelle ja lattealle lässytykselle. Kuoleman enkelin rooliin astuminen on radikaalia: Mitä tämä tuhoaja ajattelee ja kokee viljellessään kauhua Egyptissä?

Bibliodraamassa ei suositella astumista näin rajuun ja vaikeaan rooliin ainakaan äkkinäisesti. Rooli voisi herättää väkivaltaisia impulsseja tai nostaa esiin kokemuksia, joihin bibliodraamaohjaajalla ei ole eväitä reagoida. Silti kappaleen herättämät kysymykset ovat klassisia ja merkittäviä: Miksi Jumala antoi kansansa kärsiä Egyptissä? Miksi hän turvautui kauheuksiin vapauttaakseen heidät? Miten hyvä Jumala voi olla väkivaltainen?

On kiehtovaa, että Creeping Death on yksi Metallican eniten elävän yleisön edessä esittämistä kappaleista. Se halutaan kokea aina uudelleen. Jo kohta neljänkymmenen vuoden ajan kymmenet tuhannet fanit ovat keikkalavan äärellä saaneet osallistua bibliodraaman elementtejä sisältävään ja taatusti keholliseen ryhmäkokemukseen. Voikin sanoa, että tieteellistä raamatuntutkimusta, bibliodraamaa ja rock-musiikkia yhdistää rohkeus kohdata Raamatun rosoinen – Marcel Martinin (2007) termin ”karkea” – puoli.

Vuoropuhelu jatkuu

Bibliodraama ja tieteellinen raamatuntutkimus voivat tarjota toisilleen paljon. Historiallinen Raamatun tuntemus on tekstien syntykontekstin avaajana jo nyt tärkeä osa bibliodraaman toteutusta. Myös uudemmat raamatuntutkimuksen näkökulmat kuten lukijakeskeisyys ja kiinnostus kehollisuuteen lähestyvät bibliodraaman maailmaa.

Mielestäni erityisen kiinnostavaa ja tärkeää olisi jatkossa pohtia bibliodraaman mahdollisuuksia yliopistollisessa eksegetiikan opetuksessa. Bibliodraama näyttäisi tarjoavan mahdollisuuden sellaiseen kokemukselliseen ja yhteisölliseen tiedon rakentamiseen, johon kannustavat uusimmat pedagogiset linjaukset.

*Kirjoittaja on Uuden testamentin tutkija
Helsingin yliopiston Teologisessa tiedekunnassa*

KIRJALLISUUTTA

Laeuchli, Samuel. 1992. "The Expulsion from the Garden and Hermeneutics of Play." *Body and Bible: Interpreting and Experiencing Biblical Narratives*. Ed. Bjorn Krondorfer. Philadelphia: Trinity Press International.

Martin, Marcel. 2007. *Pyhä ja karkea bibliodraama: teoria ja käytäntö*. [Sachbuch Bibliodrama, Praxis und Theorie]. Suom. Päivi Lukkari. Suomen Pipliaseura.

Pitzele, Peter A. 2001. *Valkoinen tuli: Johdanto bibliodraaman perusteisiin ja menetelmään*. [Scripture Windows. Towards a Practice of Bibliodrama]. Suom. Riitta Virkkunen. Gummerus Kirjapaino Oy: Jyväskylä.

Räisänen, Heikki. 1996. *Bibliodraama ja raamatuntutkimus*. Bibliodraama: Draamaa vaan ei näytelmää. Toim. Martti Mäkisalo. Helsinki: Lasten keskus.

Räisänen, Heikki. 2000. *Beyond New Testament Theology: a Story and Programme*. 2nd ed. London: SCM Press.

Räisänen, Heikki. 2017. *A Religious Studies Alternative to New Testament Theology: Reflections on a Controversial Enterprise. The Bible among Scriptures and Other Essays*. Tübingen: Mohr Siebeck.

Salmi, Minna. 2018. *Bibliodraama ja raamatuntulkinta*. Väitöskirja. Helsingin yliopisto.

Lainattuja lauseita

”Millenniaalinaisten maailmakatsomuksessa korostuvat sukupuolten oikeudenmukaisuus, ympäristökysymykset ja oman näköinen henkisyys. Kirkolta odotetaan globaalin oikeudenmukaisuuden puolustamista, radikaalia rakkautta sekä arkista yhteyttä.

Suorituskeskeisessä ja kiireisessä maailmassa kaivataan kehollisia, toiminnallisia ja kokemuksellisia tapoja ilmaista hengellisyyttä.”

piispa Mari Leppänen

Turun Sanomissa 21.4.2023

Bibliodraamassa Jeesus tuntuu joskus kovin vaateliaalta, usein hyvin ystävälliseltä ja vaatimuksista vapaalta.

– Kuulen hänen sanovan, että sinä teet jo ihan tarpeeksi, ole rauhassa.

bibliodraaman ”pioneeri” Sirkku Aitolehti

Kotimaa-lehden (5/2023) haastattelussa

”Maltillista ja suvaitsevaa kristinuskkoa, joka ei vaadi Raamatun kirjaimellista tulkintaa, on vaikea nähdä ongelmana, vaan se ansaitsee kunnioitusta humanistisistakin lähtökohdista.”

”Muukalaisvihamielisyyttä hyödynnetään populistien politiikassa. Kultaisen säännön kaltaisten periaatteiden puolesta kannattaa nyt kamppailla. Siinä taistelussa hyväntahtoisten ihmisten, kuten kristittyjen, humanistien ja luonnonsuojelijoiden, kannattaa tukea toisiaan.”

taloustieteilijä Sixten Korkman

Sana-lehden (8/2023) haastattelussa

Onnittelemme valmistuneita

Helmikuussa 2023 valmistui kaksitoista uutta bibliodraamaohjaajaa. Suomen bibliodraamayhdistys onnittelee sinua, valmistunutta!

Sinä, joka valmistuit, me iloitsimme sinusta.

Olet nähnyt paljon vaivaa ja suorittanut varsin laajan koulutuksen.

Sinulla on erityistä osaamista. Käytä taitojasi ja oppimaasi!

Ohjaa rohkeasti. Luota menetelmään.

Et ole yksin. Ota yhteyttä ohjaajakaveriisi ja jaa kokemaasi.

Olet lämpimästi tervetullut kollegioon!

Voisitkohan olla yhteyksissä myös kurssikavereihisi ja kutsua heitäkin mukaan yhteiseen yhdistykseen?

Opitaan yhdessä lisää!

Iloitsemme sinusta ja huudamme riemuiten: ”Onnea! Hurraa!”

Koulutuksen järjesti STEP-koulutus. Ensimmäinen kokoontuminen oli syyskaudella 2021. Matkan varrella vain yksi kolmipäiväinen koulutusjakso jouduttiin siirtämään koronan vuoksi.

Kouluttajina olivat **Eva-Lisa Lindström** ja **Mika Lahtinen**. Kehotyöskentelyn teemaa vieraili kouluttamassa **Aino-Kaarina Mäkisalo**, eksegetiikkaa **Mika Aspinen**. Kiitos kaikille heille ja myös STEP-koulutuksen väelle – erityisesti **Hanna Pulkkiselle**, **Satu Reinikaiselle** ja **Nina Penttiselle**.

Uutta ohjaajakoulutusta valmistellaan jo nyt! Se alkaa syksyllä 2024. Olisiko joku sinun tuttavasi kiinnostunut kouluttautumaan bibliodraamaohjaajaksi? Kannusta häntä ottamaan yhteyttä STEP-koulutukseen!

Euroopan unionin
osarahoittama

Vaella kanssamme

Katinka Käyhkö, Mika Lahtinen

Kuva: Liisi Kärkkäinen

Björkön työpajan Vierailijat (Anne, Gert ja Jes) hassuttelevat. Työpajaan kuului jopa klovneriaa.

Suomen bibliodraamayhdistys ja EBN:n (European Bibliodrama Network) järjestivät ”Exodus to Björkö” -työpajan lähellä Vaasaa, Björkössä Merenkurkun Majatalossa 15.–18. maaliskuuta 2023. Seuraaville sivuille olemme koostaneet neljä näköalaa yhdestä ja samasta bibliodraamasta.

Aluksi keskiössä on ohjaajaja-kouluttajien eli **Agnes ”Jes” Bouwenin** ja **Gert Boeckxin** sekä heidän työtään seuranneen **Anne Coussementin** näkökulma. Sitten työpajaan osallistuneet **Leena Väyrynen–Si**, **Liisi Kärkkäinen** ja **Anne Blomqvist** kertovat omasta vaelluksestaan.

Teksti ja mielikuvat siitä

Kouluttajien ja työnseuraajan mukaan Exodus-teksti on ”arkkityyppinen” ja se liittyy ihmisten arkisiinkin elämäkokemuksiin. Tekstistä

nousevat kysymykset ovat heistä ajankohtaisia ja ne liittyvät myös työpajan toteutuspaikkaan.

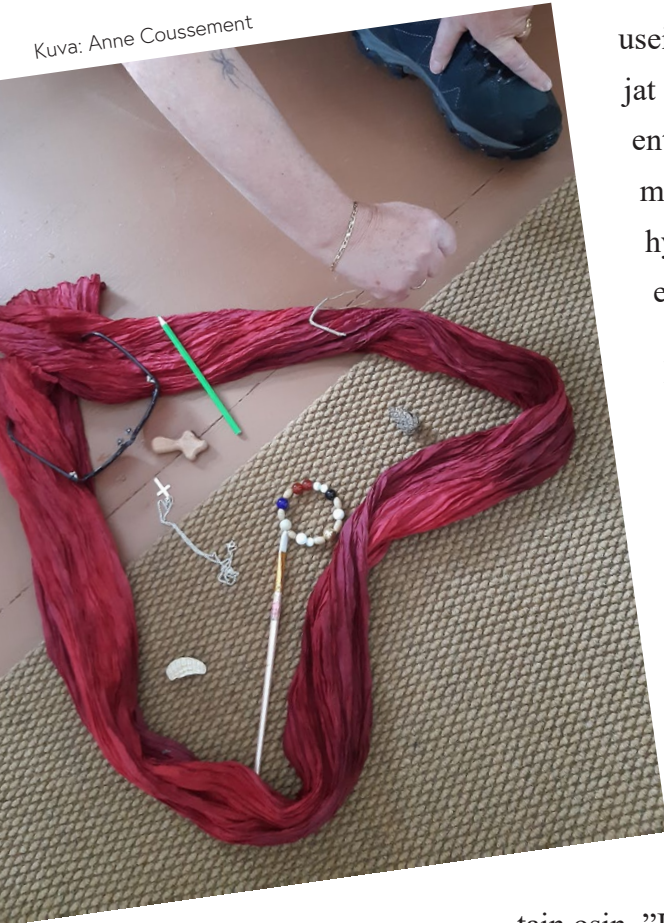
Vetäjätiimi kertoo: ”Tekstillä on ilmeinen yhteys Euroopan olemukseen, sotaan Ukrainassa, pakolaisasioihin, Suomen Nato-prosessiin sekä ympäristökysymyksiin – työpaja kun järjestettiin maailman luonnonperintökohteessa.”

”Teksti, bibliodraama ja kurssipaikan ympäristö johtivat kysymään: Missä on luvattu maa? Olemmeko siellä nyt? – Uskomme, että tässä kokoontumisessa kahdeksan suomalaista ja kolme flaamilaista saivat löytää ja nähdä siitä vilauksen.”

Työpajassa oli joitakin erityispiirteitä verrattuna tavanomaiseen suomalaiseen bibliodraamaan nähden. Björkössä esimerkiksi työskenneltiin enemmänkin tekstiin liittyvien muisti- ja mielikuvien kuin varsinaisen tekstin kanssa.

Kouluttajien mukaan ”Exoduksen tekstit sisältävät yksityiskohtaisiakin toistoja. Tekstien kronologia on epäselvä ja hämmentävä. Aikanaan tekstit elivät ja kerrostuivat suullisesti välitettynä. Siksi mekin voimme käyttää niitä vapaasti. Samoin tekee Midrash-menetelmä, joka yrittää selvittää tekstin merkityksiä nykyajan ihmisille.”

Kuva: Anne Coussement

Suomalaisessa kontekstissa bibliodraamatyöpajat alkavat useimmiten tekstin lukemisella. Muualla Euroopassa ohjaajat saattavat olettaa ryhmän tuntevan käsiteltävän tekstin entuudestaan. Kenties siitäkin syystä työpajan kouluttajat muistuttavat: ”Älä oletta osallistujien tuntevan tarinaa. On hyvä esitellä teema joka tapauksessa. Voi myös kertoa, että mielikuvat tekstistä riittävät lähtökohdaksi.”

Björkössätoinen menetelmällinen erityispiirre oli, että työskentelyissä hyödynnettiin sanatonta klovneriaa. Se liittyy toisen kouluttajan taustaan. Gert Boeckx työskentelee draamaopettajana ja sairaalaklovnina.

Yhteyttä erilaisuudessa

Työpajan ohjaaminen oli merkityksellinen prosessi myös vetäjätimille. ”Vähemmän on enemmän”, he raportoivat. Ohjaajan on hyvä osata muuttaa suunnitelmiaan ja tarvittaessa luopua niistä ainakin joiltain osin. ”Ideatulvan keskellä – jo ohjausta suunnitellessa on hyvä

valita oleelliset toimintavaiheet ja harkita, mitä voi jättää toteuttamatta, jos aika ei riitä.”

Kouluttajat havahtuivat kiinnittämään erityistä huomiota työpajan rakenteista sopimiseen. Niin sanotut normaalit ruokailuajat ovat kovin erilaisia eri maissa, ja tutunkin ryhmän kanssa olisi tarpeen keskustella ja sopia bibliodraaman säännöistä.

Kouluttajien mukaan ”ohjaajilta odotetaan joustavuutta sopeutua ohjaamaan juuri nyt läsnäolevaa ryhmää juuri tässä työskentelypaikassa – sekä sopeutumista odottamattomiin tapahtumiin, jotka häiritsevät suunniteltua aikataulua.”

Kouluttajat havaitsivat, että jo esittelykierros voi viedä osallistujan syvään prosessiin. Jotkin työskentelytavat taasen voivat aiheuttaa epämukavuutta. ”Suomalaisille osallistujille improvisaatioteatteri ja klovneria vaikuttivat epätavallisilta ja hieman epämukaviltakin. Heille on tutumpaa syventyä rooleihin laajan haastattelun avulla.”

Joistakin käytännön haasteista, ohjelmanmuutoksista ja ennakko-odotuksen monenlaisuudesta huolimatta lopputuloksena oli kuitenkin varsin onnistunut työpaja.

Kouluttajien mukaan ”bibliodraaman tekeminen yhdistää ihmisiä. Totuutta etsitään aina yhdessä. Kukaan ei omista yhtä ja ainoaa totuutta. Kirkon sisällä ja ulkopuolella on ihmisiä, jotka väittävät tekevän niin. Siksi moni pettyy kirkkoon. Tässä jännitteessä Euroopan bibliodraamaverkosto EBN on aina tehnyt työtä rauhan puolesta ja uskontojen välisen kunnioituksen hyväksi.”

Jutun lähteitä ovat kouluttajien raportit ja nettisivu hetleerke.com/exodustobjorko.html

Euroopan Unionin Erasmus+ -liikkuvuusrahoitusta ei voi käyttää suomalaisten osallistumisen tukemiseen Suomessa järjestettävissä tapahtumissa. Silti rahoitus osaltaan mahdollisti Exodus to Björkö -työpajan toteuttamisen.

Kouluttaja Agnes ”Jes” Bouwenin ohjausvierailu toteutettiin SBDY:n oman EU-hankkeen ns. Invited Expert -tuella. Kouluttaja Gert Boeckxin ja työnseuraaja Anne Coussementin vierailut toteutuivat belgialaisen Het Leerken Erasmus+ -rahoituksella.

Euroopan unionin
osarahoittama

Minun ei tarvinnut päästä perille

Leena Väyrynen-Si

Työpajassa Björkössä kävimme läpi Israelin kansan vapautusta Egyptistä ja vaellusta autiomaassa. Iso osa työskentelyä oli orjuuden ja sorron lisäksi Mooseksen tehtävän pohtiminen. Siksi meilläkin oli sauvat, jotka vaelsivat kanssamme.

Heprealaiset elivät autiomaassa 40 vuotta – siis ihmisiä, eivätkä he lähtiessään tienneet vaelluksen kestoja. He eivät tienneet, miten pian tai pitkän ajan päästä Luvattu maa löytyisi. Kurssin viimeisessä työskentelyssä meidät osallistujatkin vietiin sinne, mutta koin, ettei se ihan auennut minulle.

Kurssilla autiomaavaellus tuntui toteutuvan monella tasolla: meillä oli monia epävarmuustekijöitä ja itse kukin nurisi ”kurssivaelluksen” aikana – aivan niin kuin Israelin kansa nurisi oman vaelluksensa aikana. Teksti siis eli meissä osallistujissa. Tosin ruoasta ei ollut puutetta

kurssilla eikä muistakaan ulkoisista puitteista, mutta kurssin omat ”Mooses ja Aaron” saivat osansa valituksista.

Exodus-tekstin mukaan moni muukaan kuin Mooses ei koskaan päässyt perille Luvattuun maahan. Siksi minunkaan ei tarvinnut päästä sinne bibliodraamatyöskentelyssä. Jäin luottamukseen, että ehkä se joskus vielä tapahtuu.

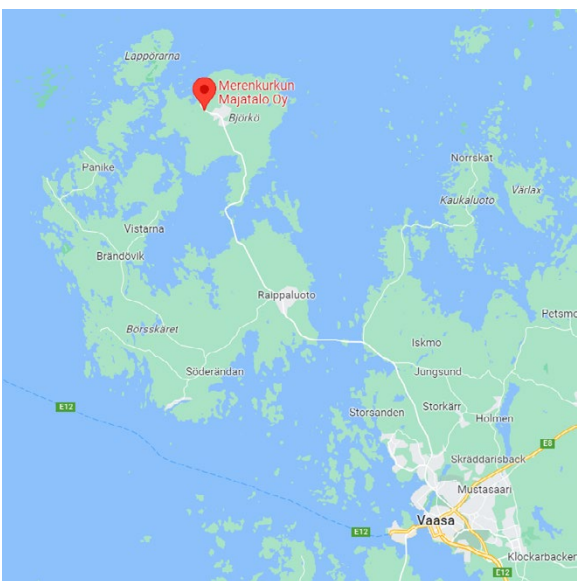
Heti kurssin jälkeen sunnuntaina pääsin työtehtävissä messuun Munkkivuoren kirkossa. Siellä kanttori Senni Valtonen hoiti kokonaisen orkesterin soitannon – aivan yksin! Jo alkuvirren toteutus oli ihmeellinen. Lisäksi päivän teksteissä viitattiin autiomaavaellukseen ja siellä saatuun mannaan. Tunsin, että messussa ja erityisesti sen musiikin avulla pääsin kuin pääsinkin Luvattuun maahan!

”Kun yksi prosessi päättyy, se silti jää elämään ja jatkumaan – toisella tavalla”, sanoi eräs toinen kurssilainen ja osui oikeaan, kun pohdiskelin hänen kanssaan kaikkea kokemaani.

He pitivät toivoa yllä

Lüsi Kärkkäinen

Ennen kuin sain varmuuden kurssin toteutumisesta, piti odottaa kokoon riittävä määrä osallistujia. No, onneksi lähtijöitä tuli sopivasti – juuri ja juuri vaadittava määrä.

Kuva: Google Maps

Entä voisiko kurssi peruuntua, kun vain vähän ennen kurssia edessä hämmötti VR:n lakko. No, onneksi VR päätti siirtää lakon aloitusta parilla viikolla eli se alkaisi vasta kurssin jälkeen.

Olin odottanut tämän kurssin toteutumista jo pitkään. Exodus-kertomus on aina kiehtonut minua. Olen löytänyt siitä itseni. Kolme bibliodraamaohjaajaa – **Jes**, **Anna** ja **Gert** – oli tulossa ohjaamaan. He lensivät Belgiasta Helsinkiin ja tulivat samaan junaan muiden kanssa. Exodus tuntui käynnistyvän jo junassa jollain tasolla, koska matka Vaasaan oli pitkä. Vaasan rautatieasemalta matka vielä jatkui autolla Björkön saarelle.

Saari oli kiehtova, ja siellä päämääränä oli Merenkurkun Majatalo. Olin jo etukäteen pohtinut, kuinka paljon pakkasta mahtaisikaan olla tuona aikana Vaasan korkeudella. Samaa olivat

pohtineet belgialaisetkin. He olivat kyselleet käyttöönsä talvikenkiä. Kurssia edeltäneellä viikolla oli ollut paljon pakkasta, mutta nyt se oli hellittänyt huomattavasti. Ei siis syytä huoleen, kyllä kaikki aina järjestyy. Erämaassakin huolestuttiin välillä turhaan.

Kurssin alussa jokaiselle annettiin Mooseksen sauva. Gert antoi sen minulle ja sanoi: ”I give you this living stick that will join you on your journey. Let it be the connection between heaven and earth.”

Koristelimme sauvamme nauhoilla. Valitsimme yhden nauhan joka kuvasi menneisyyttä, toisen nauhan, joka kuvasi nykyisyyttä sekä nauhan, joka kuvasi tulevaisuutta. Tätä ennen olimme katsoneet kuvataiteilijoiden töitä Exoduksesta ja

kirjoittaneet lapuille niistä herääviä ajatuksiamme ja kysymyksiämme. Jokainen valitsi yhden lapun, jonka teksti veti puoleensa, ja kiinnitti myös sen sauvaansa.

Exodus-matkallamme kohtasimme muun muassa Mooses-vauvan, palavan pensaan ja kultaisen vasikan. Kouluttajat ohjasivat osallistujia syvälle oman mielen matkaan. Tapasimme monia Raamatun henkilöitä, otimme rooleja ja lauloimme muun muassa vapaudesta. Teimme harjoituksia myös ulkona, kävelimme lähikirkkoon ja sielläkin bibliodraama jatkui.

Jäin pohtimaan: Olenko itse vapaa vai olenko orjuudessa omassa elämässäni? Työssäni kuuntelen paljon muita. Ehdinkö kuuntelemaan itseäni tarpeeksi?

Aluksi bibliodraamassa oli vaikea saada kontaktia omiin tunteisiin. Mitä minulle oikeasti kuuluu? Samastunko israelilaiseen orjaan? Entä mihin tunteeseen?

Haluaisin, että askeleeni olisi kevyt. Haluaisin tuntea vapauden tunnetta. Olemmeko orjan asemassa tässä maailmassa? Toisaalta orjatkin olivat sisäisesti vapaita. He pitivät toivoa yllä. Liikutuin Oh Freedom -gospellaulusta.

Ajattelin, että täytyy vain luottaa bibliodraamaprosessiin. Ohjaajat ovat sen mahdollistajina. Jumalalla on oma aikataulunsa jokaiseen asiaan. Täytyy vain luottaa.

Ihmiselle syntyy niin helposti taikauskoa yksinkertaisen uskon sijaan. ”Epäjumalalle” annetaan tärkeimmät asiat. Jumalalle ei tarvitse uhrata.

On vaikea vain olla ja odottaa, mutta se on juuri uskoa. Sen uskon Jumala lahjoittaa. Se unohtuu usein – aivan niin kuin unohtui ihmisiltä erämaavaelluksellakin. Kristuksessa olen jo Luvatussa maassa. Sen unohdan usein. Exodus todella tapahtuu elämässämme koko ajan. Onko meillä rohkeutta jättää kaikki taaksemme?

Ehdin kokea paljon pienessä ajassa, ja mielen matka oli pitkä ja herättelevä. Viimeisenä päivänä myös me osallistujat saimme toteuttaa bibliodraamaa kaikille.

Lähtöpäivänä sää huononi. Satoi räntää ja vettä. Lumi sulii nopeaa vauhtia. Muutamia ihmisiä oli uskaltanut jäälle pilkille. Paluumatkalla vettä oli niin paljon tiellä, että joissain paikoissa vesi roiskui auton ikkunalasiin asti.

Pääsimme veden läpi. Junassa jaoimme vielä kokemuksia. Tiemme erosivat viimeistään Pasiassa. Kiitollisin mielin vaihdoin junaa kotia kohti.

Kuva: Sari Kontinen-Koski

Kiitos kaikista äideistä!

Anne Blomqvist

Talvisessa Björkössä teimme tiiviissä aikataulussa Exodusta – lähtöä orjuudesta erämaavaellukselle kohti luvattua maata. Alussa aiheena oli heprealaiset Egyptin orjuudessa. Samaistuin orjana olemiseen universaalina ilmiönä. Aina alistaminen ei ole pelkästään sitä, että pakotetaan ruumiilliseen työhön tai vaaraan sotilaana keskellä veristä taistelua.

Itse ajattelen, että me kaikki olemme riippuvaisia järjestelmästä, joka ajoittain kohtelee meitä hyvinkin kasvottomasti. Kirjoitin orjuudesta: ”Älä huomaa, että se on orjuutta. Ole hiljaa ja sopeudu. Ole nöyrä. Älä mieti, mitä nöyryys merkitsee. Sinä olet jonkun toisen omaisuutta.”

Työskentelyssä otettiin esiin lapsenpäästäjät Sifra ja Pua, jotka vastustivat kuninkaan käskyä. He eivät tappaneet poikalapsia. Mietimme monia naisia historiassa, jotka ovat rohkeudellaan muuttaneet asioita, uskaltaneet uhmata vallanpitäjiä ja toimineet sen mukaan, mikä on ollut heidän mielestään oikein.

Teimme erämaavaellukselle omat sauvat koivunvarsista. Oman sauvani halusin ehdottomasti tuoda kotiin, mutta sinne se lähtötohinoissa jäi.

Sauva merkitsi yhteyttä taivaan ja maan välillä. Sitä sai tuunata ja koristella erilaisilla symboleilla. Omaan sauvaani kiinnitin lapun, jossa oli sanomalehdestä leikattu teksti: ”Sairaalassa ihmiset saavat avun ja vauvat pelastetaan.” Vauvojen huono kohtelu ja poikalasten heittäminen faraon käskystä Niiliin jäivät vaivaamaan minua.

Kahtena päivänä teimme kävelyretket. Toisena päivänä menimme kylän kirkkoon sauvat mukamme ja Mooseksen roolissa kohtasimme palavan pensaan.

Bibliodraamassa aiheet alkavat elää. Minä huomasin kirkossa **Mannerheimin** antaman päiväkäskyn kaikille Suomen äideille. Aamulla olin kirjoittanut: ”Kiitos kaikista äideistä ja naisista, jotka ovat kasvattaneet ja hoivanneet meitä lapsina. Armahda niitä äitejä ja naisia, jotka ovat vahingoittaneet lapsia tietämättään, eivätkä ole vastanneet lasten todellisiin tarpeisiin.”

Mooses oli todella pelästynyt Horebin vuoren juurella palavaa pensasta ja sauvan muuttuminen käärmeeksi kauhistutti, kunnes toinen Mooses vakuutti, että se oli vain sauva. Kursin jälkeen mietin, että Mooses palasi myöhemmin tuon saman vuoren huipulle hakemaan laintaulut, joissa luki käsky ”Älä tapa”. Hän joutui kohtaamaan ja selvittämään oman kipeän rikoksensa Jumalansa edessä.

Björkössä sain vahvan tunteen, että elämä on erämaavaelluksella kulkemista. Kenen kanssa milloinkin teemme matkaa, muuttuu ja vaihtelee.

Erämaassa sain kutsun tulla katsomaan erästä matkakumppania. Hän ehti nukkua pois edellisenä päivänä, kun olin luvannut tulla paikalle. Nyt olen sirotellut hiekkaa hänen arkullensa, ja hän jää koko ajan kauemmas selkäni taakse. Vaellus jatkuu ja matkakumppanit vaihtuvat.

Uusi hallitus on muodostettu

Eveliina Rožnovski ja Tapani Heikinheimo ohjaamassa bibliodraamaa Espoonlahden kirkossa.

Suomen bibliodraamayhdistys piti vuosikokouksensa Espoonlahden kirkossa maanantaina 24.4.2023. Vuosikokouksen yhteydessä toteutettiin myös bibliodraamatyöpaja. **Eveliina Rožnovski** ja **Tapani Heikinheimo** ohjasivat työskentelyn sokeasta Bartimaioksesta.

Eveliina ja Tapani ovat jo pitkään kehittäneet ja toteuttaneet työtapaan, jossa improvisoitu musiikki käy monin tavoin dialogiin muun toiminnan, kohtaamisten ja osallistujien tuntemusten kanssa. Lue lisää heidän yhteistyöstään heidän itsensä kertomana Bibliodraaman ystävien tuplanumerosta 3–4 / 2022.

Työpajan jälkeen kokousväki sai kuulla yhdistyksen jäsenten osallistumiskokemuksia kansainvälisiltä kursseilta. Yhdistys on tukenut näitä osallistumisia, ja tukee jatkossakin.

Vuosikokouksessa käsiteltiin sääntöjen määräämät asiat sekä valittiin uusi hallitus. Puheenjohtajana jatkaa **Leena Väyrynen-Si**. Hallituksen jäseninä jatkavat **Gunborg Lindqvist** ja **Mika Lahtinen**. Uusina jäseninä hallitukseen valittiin **Nina Nikki** ja **Eveliina Rožnovski**. Varajäseniksi valittiin **Satu Reinikainen** ja **Anne Blomqvist**.

Kuvat: Katinka Käyhkö

Kiitokset hallitustyöstä edellisen hallituksen kaikille jäsenille!

Onnea ja iloa uudelle kokoonpanolle!

Tulevia tapahtumia

Kuva: Myriams-Fotos / Pixabay

Co-funded by
the European Union

Luomakunta odottaa -bibliodraamapäivät

Suomen Bibliodraamayhdistys järjestää yhdessä European Bibliodrama Networkin (EBN) ja Turun kristillisen opiston kanssa bibliodraamapäivät 15.–19.8.2023. Teemana on ”Luomakunta odottaa – Creation is eagerly awaiting” ja tekstinä Room. 8:18–28.

Ohjaajat ovat Suomesta ja muista Euroopan maista. Tapahtuman kielenä on englanti, mutta osallistujat voivat käyttää työskentelyissä myös omaa kieltään. Tutustut erilaisiin tapoihin ohjata bibliodraamaa. Tapaat osallistujia eri maista, kirkoista ja mahdollisesti myös eri uskonnoista. Päivien ohjelmaan kuuluu myös tutustumista Turkuun.

Osallistumismaksu on 400 €. Se sisältää opetuksen, ruokailut ja majoituksen kahden hengen huoneissa. Lisämaksu yhden hengen huoneesta on 140 €. Hinta ilman majoitusta on 260 €. Ilmoittautuminen toukokuun aikana: tk-opisto.fi/kurssit

Muuttuva kaupunki -bibliodraamatyöpaja

Mika Lahtinen ohjaa työpajan lauantaina 17.6. klo 13–16 Kulttuuritila Omenapuussa Jyväskylässä (os. Vapaudenkatu 24). Tekstinä on Luuk. 18:35–19:10. Osallistumismaksu 20 € sisältää ohjelman ja kahvit. Bibliodraamayhdistyksen jäsenille osallistumismaksu on 15 €.

Ilmoittautumiset viimeistään 6.6.: mika.lahtinen@sana.fi tai p. 040 557 5535. Työpaja on itsenäinen osa Kansan Raamattuseuran ja Jyväskylän seurakunnan järjestämää Sanan Suvipäivät -kesätapahtumaa.

Näköalapaikka-bibliodraamapäivät

La 21.10. klo 10–16 Luomisesta huomiseen, 1. Moos. 2:4–19 ja Ilm. 22:1–5

La 25.11. klo 10–16 Elämän puolella, Luuk. 13:10–17

Bibliodraamapäivät ohjaa Mika Lahtinen Kulttuuritila Omenapuussa, os. Vapaudenkatu 24 Jyväskylä. Osallistumismaksu on 49 € / päivä, yhdistyksen jäsenille 39 €. Hinta sisältää ohjelman ja kahvit. Lounastauko omin eväin pidetään klo 13–14.

Ilmoittautumiset: mika.lahtinen@sana.fi tai p. 040 557 5535.

Dreaming with Joseph/Yussuf

Do we share the same dreams? Can Joseph/Yussuf inspire us?

Dreaming with Joseph/Yussuf is an international, interfaith bibliodrama inspired by the Bible and the Koran. Creative and playful methods are used in a culturally diverse environment. The workshop takes place in Hostel Groeninghe, Passionistenlaan 1A, Kortrijk, Belgium, from Saturday evening October 14th until Monday morning October 17th.

Prices: 320 € Doubleroom/300 € Three/four people + travelcosts. A discount for early birds subscribing before September 1st is 30 €. Leading team: Agnes Bouwen and Anja Stiegghorst.

Mielitkö matkalle Belgiaan kokemaan bibliodraamaa?

Voit hakea osallistumiseen tukea Suomen bibliodraamayhdistykseltä.

Lähetä vapaamuotoinen hakemus yhdistyksen hallituksen sihteerille

Nina Nikille: bibliodraama.sihteerille@gmail.com.

Euroopan unionin
rahoittama

Sinun tapahtumasi tai työpajasi

Toteutatko jotain bibliodraaman liittyvää? Ota yhteyttä ja kerro siitä yhdistykselle.

Tai kerro siitäkin, millainen tapahtuma olisi hyödyksi sinulle.

Kuulemme mielellämme sinusta ja viemme viestiä eteenpäin. Voimme kertoa tapahtumastasi Bibliodraaman ystävien tulevassa numerossa, netissä ja Facebook-sivuillamme.

BIB LIO DRA AMA

Suomen Bibliodraamayhdistys ry:n hallitus

Puheenjohtaja **Leena Väyrynen-Si**, Helsinki,
bibliodraama.puheenjohtaja@gmail.com, p. 0400 882251

Varapuheenjohtaja **Eveliina Rožnovski**, Espoo, eveliina.roznovski@evl.fi

Sihteeri **Nina Nikki**, Helsinki, bibliodraama.sihteeri@gmail.com

Mika Lahtinen, Jyväskylä, mika.lahtinen@sana.fi, p. 040 557 5535

Gunborg Lindqvist, Esbo/Vasa, gunborg@lindqvist.fi

Varajäsenet:

Anne Blomqvist, Järvenpää, anneblomqvist3@gmail.com

Satu Reinikainen, Järvenpää, satu.reinikainen@step.fi

Parhailleen yhdistys etsii uutta rahastonhoitajaa, joka valvoo yhdistyksen varojen käyttöä sekä toimii yhteyshenkilönä yhdistyksen hallituksen ja kirjanpitoa hoitavan tilitoimiston välillä. Olisitko se sinä tai tiedätkö jonkun, joka voisi olla? Vinkit ovat tervetulleita!

Bibliodraaman ystävät on Suomen bibliodraamayhdistyksen jäsenjulkaisu, joka pyrkii innostamaan, yhdistämään ja tukemaan bibliodraamaohjaajia.

Tämä tuplanumero 1–2/2023 on julkaistu 9.5.2023. Lehden on toimittanut ja julkaissut yhdistyksen hallitus. Toimitussihteerinä ja taittajana on toiminut Mika Lahtinen.

Kiitos juttujen kirjoittajille ja yhdistyksen koko jäsenistölle!

Lue lisää yhdistyksestä ja bibliodraamasta:

bibliodraama.fi ja facebook.com/bibliodraama